

prof. Knapp
Návrh ke koncepci ÚSP AV ČR
- prof. V. Knapp

Projekt dlouhodobého ústavního úkolu

Normativní regulace lidského chování

Část první: Regulace a hodnocení lidského chování

I. Nezbytnost regulace a hodnocení

II. Normativní systémy

1. Právo

Právo: soustava specifických norem

Právo dané a právo přirozené. (Existuje přirozené právo? Co se jím rozumí? Jeho vztah k právu danému)

Právo psané: soustava právních předpisů jako nositelů právních norem, tj. hmotných medií komunikujících právní normy

2. Morálka

3. Slušnost (pravidla fair play)

4. Normy náboženské

III. Hodnotící systémy

1. Právo jako systém hodnotící a zároveň hodnocený

2. Systémy sub II. 2-4 jako systémy hodnotící právo.

Jejich působení na právo, popř. jejich interakce v působení na lidské chování

3. Právní vědomí

4. Spravedlnost

Část druhá: Psané právo

I. Výlučnost psaného práva v ČR

1. Je skutečně výlučné? Odkud se bere víra ve výlučnost psaného práva? Čl. 4 a 5 francouzského Code civil

2. Právo psané a právo platné

Platnost a účinnost práva ve smyslu právním

Platnost práva ve smyslu sociologickém: právo, které ve společnosti skutečně platí (law in action)

II. Právo jako jazykový výraz

Sémantika práva: právní norma jako designant

designát právní normy (viz dále IV.2)

Pragmatika práva: komunikace "zákonodárce" a adresáta právní normy

III. Prameny práva v ČR

1. Pojem pramene práva

2. Funkce pramene práva

3. Prameny práva a suverenita státu

a) vnitrostátní prameny práva

b) vnitrostátní působení norem mezinárodního práva

c) vnitrostátní působení norem nadnáro ního (Evropského) práva

IV. Právní norma

1. Struktura právní normy:

skutková část (je dána vždy, někdy je v jazykovém výrazu právní normy zamlčena)

normativní část (příkazy, zákazy, dovolení)

2. Skutková část designuje něco, co je: problém úplnosti a přesnosti designace (srov. I)

V. Různá kvalita práva

- a) *Ius cogens* a *ius dispositivum*
- b) Heteronomní a autonomní právo. (Vztah práva dispositivního a autonomního)
- c) Právo obecné a právo *inter partes*. (Objektivní právo a právní vztah, objektivní právo a rozsudek atd.)

VI. Problém úplnosti práva

1. Je právo úplné nebo neúplné? (Existuje "prostor práva prostý"?)
2. Tzv. mezery v právu
3. Čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod

Část třetí: Tvorba práva

I. Legislativa jako tvorba psaných právních norem (právních předpisů)

(Existující grant: Teorie tvorby práva)

II. Tvorba práva mimo legislativu

1. "Dotváření" psané právní normy a vytváření právní normy *praeter legem* (a popř. *contra legem*)
2. Způsoby mimolegislativní tvorby práva
  - a) autonomní
  - b) heteronomní

III. Autonomní tvorba práva

1. Její meze: *ius dispositivum*, v některých případech mlčení zákona
2. Působení autonomního práva
3. Problém tzv. samoregulačních smluv (*selfregulatory contracts*)
4. Paraprávní normativní akty (stanovy, řády, pravidla hry atd.)

IV. Heteronomní mimolegislativní prameny práva

1. Právotvorná síla aplikace práva

a) Vztah aplikace a tvorby práva

b) Soudcovské právo

Rozdíl kontinentálního a angloamerického soudcovského práva

Význam sjednocování judikatury vyššími soudy

Postavení soudce

Pozitivistická koncepce: soudce - stroj na aplikaci zákona

Sociologická koncepce: soudce tvůrčí subjekt

Právo vytvářené rozhodovací činností správních orgánů. (Obdoba soudcovského práva)

Postavení Ústavního soudu v tvorbě práva

c) Právotvorná funkce interpretace práva

vyplňování tzv. mezer v právu

extenzivní interpretace a interpretace a simili (per analogiam legis)

reductio ad absurdum (ad impossibile)

význam tzv. obecných klauzulí v zákoně ("dobré víry", "dobrých mravů" atp.) a záměrně neostrých formulací (např. "věk blízký věku mladistvých", "značná škoda" atp.)

2. Zásady právní

a) Obecně uznávané právní zásady (pacta sunt servanda, iustitia nemini neganda, ex iniuria ius non oritur atp.)

b) na které odkazuje zákon

3. Obyčeje (zvyklosti)

a) na které odkazuje zákon

b) event. působící de facto,

ovšem neexistence zvykového práva

**4. Sociologické závěry: skutečná podoba vybraných
právních norem ústavního, správního, občanského,
obchodního, pracovního a trestního práva**

Část čtvrtá: Skutečná podoba práva

Závěr a shrnutí: právo, které skutečně platí

Mr. Ehrlich

Děkuji za dopis ze 17.10.

1. Za epistolografii se vás měřím teorie děkuji. Helema k zavolání. Zato se jí nemohu dovolit.
2. Co je článek o tradici a křesťanství, není dříve, o čem bych měl. Mělo-li být dříve, o čem by takový článek měl pojednat, přijde mi ji přehlednějším, než.
3. Vášmi brdem 3 jsem se věrovně bavil. Za mě 100. narozeniny jsem zatím nikdy nepřemýšlel a ani nemohu říci, že by mi tato myšlenka čimla velká potěšením. Ale váš nabídku přijímám, taku si na mi můžete přičkat.

Ale o svém dětství a mládí a arditě jsem psát nebudu. Mě líbí, když o tom se vezl ha-
mítec^{mí} (vždy připadá, žeby se na věřejnosti
vůleho do spotřeba přidá (a něčím i z toho).

Depián sám ale o věřejnosti fakultě i o gymnáziu (to mělo stoji se vzpomínka), samo-
svojím tak o štěstí Gottwaldovi a Zepotoc-
kímu (i tomu jsem se své kromě minulosti šou-
til a byl jsem jeden z milá, který ho neměl
rád) a možná i o prvých věcech.
Činím vás tedy svým autorizovaným zpo-
vědníkem.

Chvíli mi to ale bude trvat. Zato mám
jisti mnoha co psát o jiném, než o Hb.

Pozdrav

Klapp
18.10.

PŘEHLED ČLÁNKŮ VIKTORA KNAPPA V ČASOPISE PRÁVNÍK

- KNAPP, Viktor. O právu kogentním a dispozitivním – a také o právu heteronomním a autonomním. Roč. 134, č. 1 (1995), s. 1–11.
- KNAPP, Viktor. O právnických osobách. Roč. 134, č. 10–11 (1995), s. 980–1001.
- KNAPP, Viktor. Každý je způsobilý mít práva [je každý k tomu způsobilý]? Roč. 133, č. 2 (1994), s. 97–102.
- KINDL, Milan – KNAPP, Viktor. K některým otázkám konfiskace podle dekretů prezidenta republiky č. 12 a č. 108/1945 Sb. Roč. 133, č. 7 (1994), s. 620–628.
- KNAPP, Viktor. Portrét Antonína Randy: K jeho dvojímu výročí. Roč. 133, č. 9/10 (1994), s. 865–877.
- KNAPP, Viktor. Zákonodárná moc Ústavního soudu. Roč. 132, č. 2 (1993), s. 101–110.
- KNAPP, Viktor. Poslední dějství národního majetku. Roč. 132, č. 6 (1993), s. 453–462.
- KNAPP, Viktor. Defunctus terra. Roč. 132, č. 6 (1993), s. 498–499.
- KNAPP, Viktor. Přínos střeoevropského soudnictví k evropské právní kultuře. Roč. 132, č. 9 (1993), s. 725–736.
- KNAPP, Viktor. Člověk, občan a právo. Roč. 131, č. 1 (1992), s. 1–15.
- PAVLÍČEK, Václav – BALAŠ, Vladimír – KNAPP, Viktor. K státoprávnímu uspořádání. Roč. 131, č. 10 (1992), s. 911–914.
- KNAPP, Viktor. Aktuální problémy systému československého práva. Roč. 129, č. 11 (1990), s. 961–970.
- KNAPPOVÁ, Marta – KNAPP, Viktor – LAZAR, Ján – ŠVESTKA, Jiří. Nad koncepcí československého občanského práva. Roč. 129, č. 8 (1990), s. 676–689.
- KNAPP, Viktor. Co je dovoleno a co je zakázáno. Roč. 129, č. 1 (1990), s. 23–30.
- KNAPP, Viktor. Nový pohled na starou otázku. Roč. 128, č. 11–12 (1989), s. 1090–1091.
- KNAPP, Viktor. K pojmu právní informatiky. Roč. 127, č. 3 (1988), s. 227–242.
- KNAPP, Viktor. Efektivnost práva a efektivnost národního hospodářství – obecně teoretická úvaha. Roč. 127, č. 4 (1988), s. 293–309.
- KNAPP, Viktor. Systém československého socialistického práva v historii čtyřiceti let. Roč. 124, č. 5 (1985), s. 441–453.
- KNAPP, Viktor. Nutnost, možnost a pravděpodobnost v právním myšlení. Roč. 124, č. 8 (1985), s. 684–694.
- KNAPP, Viktor – PAULY, Jan. Zamyšlení nad novelou občanského zákoníku. Roč. 122, č. 8 (1983), s. 717–733.
- KNAPP, Viktor. Logické otázky vedení sporu a dokazování – právní eristika. Roč. 122, č. 11 (1983), s. 1005–1016.
- KNAPP, Viktor. Některé otázky tvorby tezauru automatizovaného systému právních informací: Poznámky o právním jazyku. Roč. 118, č. 1 (1979), s. 56–74.
- KNAPP, Viktor. Dvě cesty československého práva: kontinuita a diskontinuita – 1918, 1945. Roč. 118, č. 3 (1979), s. 270–283.
- KNAPP, Viktor. Zvláštní logické argumenty v tvorbě práva. Roč. 118, č. 10 (1979), s. 908–926.
- KNAPP, Viktor. Zákonitosti rozvoje socialistického státu a jejich typologie. Roč. 118, (1979), s. 699–706.

- KNAPP, Viktor – FABIAN, Kamil – MATĚJČEK, Jaroslav. Metodologické otázky vztahu vědy o státu a práva a ideologie. Roč. 117, č. 7 (1978), s. 581–601.
- KNAPP, Viktor. Nový občanský zákoník Německé demokratické republiky: Srovnávací studie. Roč. 116, č. 12 (1977), s. 1117–1138.
- KNAPP, Viktor. O komplexnosti výzkumu ve vědě o státu a právu. Roč. 116, (1977), s. 472–476.
- KNAPP, Viktor. K některým metodologickým problémům vědy o státu a právu. Roč. 115, (1976), s. 872–894.
- KNAPP, Viktor. Problémy právní jistoty občanů v socialistické společnosti. Roč. 115, č. 4 (1976), s. 285–305.
- KNAPP, Viktor. Vznik a vývoj socialistické zákonnosti. Roč. 114, č. 12 (1975), s. 1058–1069.
- KNAPP, Viktor. Metodologické problémy vědy o státu a právu: Podrobné teze. Roč. 111, (1972), s. 780–793.
- KNAPP, Viktor – VRECIÓN, Vladimír. Essay o kybernetické analýze právotvorného procesu. Roč. 110, č. 7 (1971), s. 550–562.
- KNAPP, Viktor. Velké právní systémy. Roč. 110, č. 9 (1971), s. 696–717.
- KNAPP, Viktor. Soudcovská tvorba práva v socialistických zemích. Roč. 108, č. 2 (1969), s. 81–91.
- KNAPP, Viktor. Některé metodologické problémy srovnávací právní vědy: Věnováno prof. Traianovi Ionascu k 70. Narozeninám. Roč. 107, č. 2 (1968), s. 91–98.
- KNAPP, Viktor. Kontrola společensky řízených procesů a teorie zpětné vazby. Roč. 107, č. 3 (1968), s. 202–209.
- KNAPP, Viktor. O spravedlnosti. Roč. 105, č. 4 (1966), s. 310–321.
- KNAPP, Viktor. Některé otázky ochrany práv v občanském zákoníku. Roč. 104, č. 3 (1965), s. 227–239.
- KNAPP, Viktor. O možnosti použití kybernetických metod v právu. Roč. 102, č. 1 (1963), s. 5–23.
- KNAPP, Viktor. Zneužití občanských práv ke škodě celku. Roč. 98, č. 4 (1959), s. 297–315.
- KNAPP, Viktor. Náhrada škody ve vztazích mezi socialistickými organizacemi. Roč. 98, č. 7 (1959), s. 646–665.
- KNAPP, Viktor. Některé otázky významu zákona hodnoty pro socialistické občanské právo. Roč. 97, č. 1 (1958), s. 1–13.
- KNAPP, Viktor. Některé otázky aplikace a interpretace občanského práva ve vztazích socialistických organizací. Roč. 97, č. 3 (1958), s. 235–246.
- KNAPP, Viktor. K některým otázkám nové maďarské a československé právní úpravy hospodářských smluv. Roč. 95, č. 2 (1956), s. 112–125.
- KNAPP, Viktor. O stavu a úkolech vědy o státu a právu. Roč. 93, (1954), s. 184–196.
- KNAPP, Viktor. Některé otázky vědy o státu a právu ve světle X. sjezdu Komunistické strany Československa. Roč. 93, (1954), s. 341–355.
- KNAPP, Viktor. Vědecký vývoj Antonína Randy. Roč. 92, (1953), s. 45–50.
- KNAPP, Viktor. Před zřízením Československé akademie věd. Roč. 91, (1952), s. 409–411.
- KNAPP, Viktor. Cesta Emila Svobody a Jana Krčmáře k pravdě. Roč. 90, (1951), s. 350–362.
- KNAPP, Viktor. Právo veřejné a soukromé. Roč. 89, (1950), s. 82–100.
- KNAPP, Viktor. Vlastnictví v naší společnosti. Roč. 88, (1949), s. 299–316.
- KNAPP, Viktor. Právo na příděl živností a rodinných domků. Roč. 87, (1948), s. 153–164.
- KNAPP, Viktor. Smlouva o sousedské výpomoci. Roč. 86, č. 2 (1947), s. 62–64.